

**VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA**

Mezinárodní vědecká konference

Nové pohledy na rok 1945

**Konference k 80. výročí konce druhé světové války v Evropě
a osvobození Československa**

International Scientific Conference

New Perspectives on 1945

**Conference on the 80th Anniversary of the End of World War II and
the Liberation of Czechoslovakia**

20. - 21. 5. 2025

Vojenský historický ústav Praha

Armádní muzeum Žižkov

U památníku 2

Praha 3

Organizující instituce / *Conveners*

Vojenský historický ústav (VHÚ) Praha / *Military History Institute Prague (MHI)*

Česká komise pro vojenskou historii / *Czech Commission of the International Commission of Military History*

Místo konání / *Venue*

Atrium Armádního muzea VHÚ Praha / *Atrium of the Army Museum, MHI Prague*

Důležité organizační pokyny / *Important information for participants*

- Konferenční poplatek se nehradí / *There is no registration fee*
- Příspěvek je možné prezentovat v maximální délce 15 minut (s výjimkou úvodního panelu) v českém, slovenském nebo anglickém jazyce, k dispozici bude PC a konferenční projekční zařízení (dataprojektor apod.) / *The paper can be presented in Czech, Slovak or English, and should not exceed 15 minutes (except for the introductory panel); a PC and conference projection equipment (beamer, etc.) will be available*
- Konference je simultánně tlumočena z/do angličtiny / *Simultaneous interpretation into/from English*
- Vybrané příspěvky budou postoupeny do recenzního řízení v odborném časopise Historie a vojenství. Časopis je indexován v databázi Scopus (JSc) / *Selected papers will have the opportunity to be considered for publication in the peer-reviewed journal „Historie a vojenství“ indexed in Scopus (JSc)*

Organizační výbor / *Organizing Committee*

Jiří Rajlich (Vojenský historický ústav Praha)

Prokop Tomek (Vojenský historický ústav Praha)

Jiří Plachý (Vojenský historický ústav Praha)

Olga Šámalová (Vojenský historický ústav Praha)

David Pazdera (redakce / Editorial Office Historie a vojenství, Vojenský historický ústav Praha)

Kontakt / *Point of Contact*

Prokop Tomek tomekp.vhu@seznam.cz

PROGRAM / *PROGRAMME*

Úterý, 20. května 2025 / *Tuesday, May 20, 2025*

8:30–9:00: Registrace na recepci Armádního muzea / *Registration at the reception desk of the Army Museum*

9:00–9:15: Oficiální zahájení / *Official Opening*

9:15–11:15: Konec války jako výzkumné téma – jak dnes přemýšlíme o roce 1945 / *The end of the war as a research topic – how we think about 1945 today*

→ Moderátor / *Chair*: Ph.D. Jiří Rajlich, Ph.D.

- Doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc., Historický ústav AV ČR, v. v. i.: **Dnešní pohled na rok 1945 / *Today's view of 1945***
- Doc. PhDr. Pavel Mücke, Ph.D., Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., VHÚ Praha: **1945 – poslední válečný a první rok poválečný v nejnovějším historickém bádání:**

metody, témata, perspektivy / *1945 – the last war and the first post-war year in recent historical research: methods, themes, perspectives*

Československo v roce 1945 v diplomatických souvislostech / *Czechoslovakia in 1945 in diplomatic context*

- Doc. PhDr. Vít Smetana, Ph.D., Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.: **Mezi Východem a Západem, nebo od Západu k Východu? Československo v roce 1945 v kontextu politiky velmocí / *Between East and West, or from West to East? Czechoslovakia in 1945 in the context of great power politics***
- Pplk. JUDr. PhDr. Stanislav Polnar, Ph.D., Fakulta vojenského leadershipu Univerzity obrany: **Rok 1945 a Benešova koncepce právní kontinuity / *1945 and Beneš's concept of legal continuity***

11:15–11:30: Přestávka / *Break*

11:30–12:30: Poslední měsíce války v Evropě / *The last months of the war in Europe*

→ Moderátor / *Chair*: Mgr. David Pazdera

- Tomasz Leszkowicz, Ph.D., the Military Historical Bureau in Warsaw: ***“We carry freedom to a brotherly nation”. Participation of the 2nd Polish Army in the Prague Operation as a Polish People’s Army’s politics of historical memory theme / „Neseme svobodu bratrskému národu“.*** Účast 2. polské armády v Pražské operaci jako téma politiky historické paměti Polské lidové armády
- Serban Liviu Pavelescu, Ph.D., Military History Department – Institute for Political Studies of Defense and Military History, Bucharest: ***Historiographical and political-ideological avatars of a historical event. The participation of the Romanian Army to the liberation of Czechoslovakia and its interpretations and connotations in the communist and post-communist period / Historiografičtí a politicko-ideologičtí avataři historické události. Účast rumunské armády na osvobození Československa a její interpretace a konotace v komunistickém a postkomunistickém období***
- Doc. Mgr. Aleš Binar, Ph.D., Fakulta vojenského leadershipu Univerzity obrany: **Střetnutí u Tvorkova 1945 – Československá tanková brigáda mezi Rudou armádou**

a německou brannou mocí / *Encounter at Tvorkov 1945 – Czechoslovak tank brigade between the Red Army and the German armed forces*

12:30–13:30: Přestávka / *Break*

13:30–14:30: Osvobození vlastní silou? / *Liberated by our own power?*

→ Moderátor / *Chair*: PhDr. Jiří Plachý, Ph.D.

- Mgr. Petr Matějček – Mgr. Tomáš Jakl, VHÚ Praha: **Evidence obětí Pražského povstání v projektech Vojenského historického ústavu Praha** / *Records of the Prague Uprising victims in the projects of the Military History Institute Prague*
- PhDr. Martin Jindra, Ústav pro studium totalitních režimů: **Revoluční „posedlost rozhlasem“ v Husově sboru na Vinohradech** / *Revolutionary “obsession with radio” in the Hus Choir in Vinohrady*
- Mgr. Lenka Hrdinová, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy: **Aktivity české šlechty v roce 1945** / *Activities of the Czech Nobility in 1945*

14:30–14:45: Přestávka / *Break*

14:45–15:45: Evropa v pohybu / *Europe on the move*

→ Moderátor / *Chair*: PhDr. Prokop Tomek, Ph.D.

- PhDr. Ing. Jana Kasíková, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.: **„Jsou zde, kolona přijela!... Vždyť to znamená návrat domů, tak toužebně již očekávaný, návrat do vlasti, návrat k svým milým.“ Čekání na repatriaci po skončení druhé světové války** / *“They are here, the convoy has arrived!... For it means a return home, so longed for, a return to the homeland, a return to one’s dear ones.” Waiting for repatriation after the end of World War II*
- Mgr. Bc. Dana Vedra, Historické oddělení Moravského zemského muzea: **Obce určené k zániku. Vysídlení obcí na Dražanské vrchovině z důvodu rozšíření vojenského cvičiště (TÜP Wischau), jejich návrat a obnova** / *Municipalities designated for perishing. Displacement of villages in the Drahan highland due to the*

expansion of the military training ground (TÜP Wischau), their return and reconstruction

- Mgr. Jan Vajskebr – PhDr. Jan Zúmr, Ph.D., Ústav pro studium totalitních režimů:
Evakuace služeben Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava do amerického zajetí /
Evacuation of Gestapo offices in the Protectorate of Bohemia and Moravia to American captivity

15:40–16:00: Přestávka / Break

16:00–17:00: Spravedlnost i odplata / Justice as well as revenge

→ Moderátor / *Chair*:

- Mgr. Jaroslav Král, Ph.D., Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích: **Mimořádný lidový soud v Českých Budějovicích a jeho mediální obraz v dobovém regionálním tisku v roce 1945 /** *The Extraordinary People's Court in České Budějovice and its media image in the regional press in 1945*
- PhDr. Kateřina Portmann, Ph.D., katedra historie Technické univerzity v Liberci: **„Zakázaná láska“. Tzv. horizontální kolaborace jako aspekt etnické čistky /** *“Forbidden Love”. So-called horizontal collaboration as an aspect of ethnic cleansing*
- Mgr. Václav Daněk, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity: **„Jsme nyní dvojnásobně hrdí, že jsme byli jeho mládeží a že smíme nadále nést jeho jméno.“ Organizace Hitlerjugend v českých zemích na konci druhé světové války /** *“We are now doubly proud to have been his youth and to continue to bear his name.” The Hitler Youth organisation in the Czech lands at the end of the Second World War*

17:00-18:00: Komentovaná prohlídka výstavy 1945: Voláme všechny Čechy! /
Guided tour around the exhibition 1945: We are calling all Czechs!

18.00-19:30: Číše vína a občerstvení / Glass of wine and refreshments

Středa, 21. května 2025 / Wednesday, May 21, 2025

8:30–9:00: Registrace na recepci Armádního muzea / *Registration at the reception desk of the Army Museum*

09:00–10:20: Obnovení československé branné moci a cizí vojska na území Československa / *Restoration of the Czechoslovak armed forces and foreign troops on the territory of Czechoslovakia*

→ Moderátor / *Chair:*

- PhDr. Jiří Plachý, Ph.D., VHÚ Praha: **Za Západu do nové československé armády / *From the West to the new Czechoslovak Army***
- Mgr. David Kovařík, Ph.D., Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., detašované pracoviště Brno a Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity: **Přípravy a počátky budování vojenských výcvikových táborů v českém pohraničí v roce 1945 / *Preparations and the beginnings of the construction of military training camps in the Czech borderland in 1945***
- PhDr. Prokop Tomek, Ph.D., VHÚ Praha: **Rudá armáda na československém území / *Red Army on Czechoslovak territory***
- Mgr. Jan Dvořák, Ph.D. – Mgr. Anna Chlebina, Ústav pro studium totalitních režimů: **Působení Smerš v ČSR a případ nezákonné popravy v Mladé Boleslavi / *SMERS activities in Czechoslovakia and the case of illegal execution in Mladá Boleslav***

10:20–10:35: Přestávka / *Break*

10:35–11:3: Obnova hospodářství / *Restoration of the economy*

→ Moderátor / *Chair:*

- Mgr. David Pazdera, VHÚ Praha: **Rok 1945 jako mezník vývoje a výroby ručních střelných zbraní na území Československa** / *The year 1945 as a milestone in the development and production of small arms in Czechoslovakia*
- Mgr. Marek Danko, Národní filmový ústav: **Filmový obor jako první znárodněné odvětví v Československu v roce 1945** / *The film sector as the first nationalised industry in Czechoslovakia in 1945*
- RNDr. Jan Kotůlek, Ph.D., Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – Michal Plavec, Národní technické muzeum: **Vývoj raket a raketových střel v Příbrami a poválečné osudy zapojených vědců** / *The development of rockets and missiles in Příbram and the post-war fate of the scientists involved*

11:35–11:50: Přestávka / *Break*

11:50–12:30: Obnova politického života / *Restoration of political life*

→ Moderátor / *Chair*:

- Prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc., Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.: **Český národní socialismus v roce jedna** / *Czech national socialism in year one*
- PhDr. Marek Krejčí, Ph.D., Center for Slavic Art Studies, Praha: **Vznik a činnost zemských národních výborů v roce 1945** / *Formation and activities of the Provincial National Committees in 1945*

12:30–13:30 Přestávka / *Break*

13:30–14:30: Komemorace a druhý život událostí roku 1945 od počátku až do současnosti / *Commemoration and second life of the events of 1945 from the beginning to the present*

→ Moderátor / Chair: Doc. PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.

- Doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc., Katedra antropologie a Katedra blízkovýchodních studií Západočeské univerzity v Plzni, katedra historických věd Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy: **Menšinové reflexe antisemitismu po osvobození Československa. Důsledky prožitku poválečného násilí pro komunitu i jednotlivce** /

Minority reflections on anti-Semitism after the liberation of Czechoslovakia. The consequences of the experience of post-war violence for the community and the individual

- PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D., katedra historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci: **Masakr na Švédských šancích z června 1945 s odstupem osmdesáti let – souvislosti, pachatelé a oběti tragické události** / *The Swedish Chance Massacre of June 1945 eighty years after – background, perpetrators and victims of the tragic event*
- PhDr. Jiří Rajlich, Ph.D., VHÚ Praha: **Druhý život bombardování Mělníka a Mladé Boleslavi 9. května 1945** / *Second life of the bombing of Mělník and Mlada Boleslav on 9 May 1945*

14:30–14:45: Přestávka / Break

14:45–15:45: Památky a hroby / Monuments and graves

→ Moderátor / Chair: Mgr. Tomáš Jakl

- Mgr. Adam Hájek, Odbor pro válečné veterány a hroby Ministerstva obrany ČR: **Pohřbívání těch druhých** / *Burying the others*
- Mgr. Vlastimil Křišťan, Odbor pro válečné veterány a hroby Ministerstva obrany ČR: **Místo hrobu: pohřbívání, evidování a připomínání padlých příslušníků čs. vojenské jednotky v SSSR** / *Grave site: burial, registration and commemoration of fallen members of the Czechoslovak military units in the USSR*
- PhDr. Petr Tvrđý: **Od improvizovaných uličních kapliček z května 1945 k bronzovým uměleckým plastikám. Snaha o centrální dohled nad zřizováním pamětních desek obětem druhé světové války a padlým příslušníkům československého odboje** / *From improvised street chapels from May 1945 to bronze art sculptures. Efforts to centrally supervise the establishment of memorial plaques to the victims of the Second World War and fallen members of the Czechoslovak resistance*

15:45: Závěrečné slovo / Final evaluation